

Allsherjar- og menntamálanefnd Alþingis
nefndasvid@althingi.is
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Skjal: F1804001
Hafnarfjörður, 3. apríl 2018

Umsögn

Þjóðskrá Íslands

339. mál, frumvarp, 148. löggjafarþingi 2017-2018.

Félag um foreldrajafrétti sendir að eigin frumkvæði umsögn vegna frumvarps um Þjóðskrá Íslands.

Alþingi Íslands samþykkti Þingsályktun um skráningu upplýsinga um umgengnisforeldra nr. 25/143 þar sem Alþingi ályktar að fela ríkisstjórninni að sjá til þess að í almannaskráningu á Íslandi verði skráðar nauðsynlegar upplýsingar um umgengnisforeldra til jafns við aðra foreldra svo fljótt sem auðið er og eigi síðar en 1. janúar 2016 (Þingskjal 1090, 2013–2014).

Í umsögn Hagstofu Íslands við þingsályktunartillögunni komu fram áhyggjur af því að hugtakið umgengnisforeldri væri óljóst og ekki skilgreint í tillögunni. Þá benti Hagstofa Íslands jafnframt á að það myndi liggja beinast við að Þjóðskrá Íslands myndi halda utan um skráningu sem aðalskráningaraðili einstaklingsupplýsinga í landinu. Í umsögn Þjóðskrár Íslands kemur fram viljayfirlýsing til samstarfs um frekari þróun á þessu sviði.

Hugtakið umgengnisforeldri er ýmist notað yfir þá foreldra sem ekki deila lögheimili með barni eða þá foreldra sem sinna umgengni. Í rannsókn Sigrúnar Júlíusdóttur og Jóhönnu Rósu Arnardóttur (2008) um tilhögun samvista við það foreldri sem barn deilir ekki lögheimili með hjá foreldrum sem sóttu um skilnað á árunum 2006 til 2008 kom fram að engar samvistir áttu sér stað í 2% tilfella. Samkvæmt þeirri rannsókn voru því 98% foreldra sem ekki deila lögheimili með barni umgengnisforeldrar í báðum fyrr nefndum skilgreiningum á hugtakinu umgengnisforeldri.

Í greinargerð með þingsályktunartillögunni er hugtakið umgengnisforeldri notað bæði yfir foreldra sem ekki deila lögheimili með barni og einnig yfir foreldra sem sinna umgengni með barni eða börnum sínum. Þegar kemur að skráningu hjá Þjóðskrá Íslands er átt við foreldra sem ekki deila lögheimili með börnum sínum en þegar kemur að lífshjararannsókn Hagstofu Íslands er átt við foreldra sem fá börn til sín í umgengni.

Félag um foreldrajafrétti telur afar brýnt að Þjóðskrá Íslands haldi utan um upplýsingar um hverjir eru foreldrar barns og hverjir fara með forsjá þess. Fjöldi stofnana nota nú þegar uppflettingu í þjóðskrá hjá Þjóðskrá Íslands til þess að afla sér upplýsinga um foreldra og forsjáraðila barns án þess þó að Þjóðskrá Íslands bjóði upp á þá þjónustu. Niðurstaðan er þá sú að stofnanir notast við rangar upplýsingar í mörgum tilfellum. Dæmi eru um að stofnanir sendi forsjárlausu stjúppforeldri bréf sem ætlað er forsjárforeldrum barns og á sama tíma fái hvorugt forsjárforeldra bréf.

Skólar, leikskólar, félagsþjónusta og barnavernd svo dæmi séu tekin þurfa að geta nálgast á áreiðanlegan og fljótlegan hátt upplýsingar um hverjir eru forsjáraðilar og/eða foreldrar barns. Þjóðskrá Íslands býr yfir þessum upplýsingum en þær eru seldar á kr. 2.550,- fyrir hverja fyrirspurn um hvert barn og afgreiðslutími eru allt að 4 virkir dagar. Eðlilegast væri að þær stofnanir sem á annað borð mega vita hverjir eru foreldrar og/eða forsjáraðilar barns hafi uppflettið aðgang að þessum upplýsingum. Til þess að svo megi verða er rétt að setja um það ákvæði í lög um Þjóðskrá Íslands.

Við teljum einnig mikilvægt að afla upplýsinga um fyrirkomulag á umgengni, en teljum að það eigi heima í lífskjararannsókn Hagstofu Íslands.

Tillaga félagsins að breytingu á frumvarpi til laga um Þjóðskrá Íslands.

Á eftir 4. mgr. 3. gr. frumvarpsins bætist við ný málsgrein svohljóðandi: Þjóðskrá Íslands veitir uppfletti aðgang að upplýsingum um foreldra og forsjáraðila barns að fullnægðum heimildum laga sem um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga gilda hverju sinni.

Félag um foreldrajafrétti veitir allsherjar- og menntamálanefnd Alþingis fúslega allar nánari upplýsingar og skýringar sem þörf er á verði óskað eftir því.

Fyrir hönd Félags um foreldrajafrétti,

Heimir Hilmarsson, félagsráðgjafi MA
formaður Félags um foreldrajafrétti